

Kollektivtrafikmyndigheten i Norrbotten:s yttrande över EU-kommissionens förslag till ändringar av tågpassagerarförordningen dnr Ju2026/01500

Sammanfattande ställningstagande

Kollektivtrafikmyndigheten i Norrbotten ser positivt på ambitionen att stärka tågresenärers rättigheter och underlätta resor som omfattar flera trafikföretag. Ett regelverk som skapar ökad trygghet för resenären kan bidra till att göra järnvägen mer attraktiv och därmed stödja omställningen till ett mer hållbart transportsystem.

Samtidigt anser myndigheten att förslaget behöver kompletteras med tydligare konsekvensanalyser av effekterna för regionalt finansierad kollektivtrafik. För regioner med långa avstånd och omfattande behov av anslutningsresor riskerar otydliga ansvarsförhållanden och ökade ekonomiska åtaganden att påverka möjligheterna att upprätthålla ett robust och tillgängligt kollektivtrafiksystem.

Norrbottens särskilda förutsättningar

Norrbotten har mycket stora geografiska avstånd, få alternativa transportmöjligheter och ett starkt beroende av fungerande anslutningar mellan lokal, regional och nationell trafik. För många resenärer är tågresan endast en del av en längre resekedja. Dessa förutsättningar innebär att en störning får betydligt större praktiska konsekvenser än i områden med tät trafik och många alternativa avgångar. När det endast finns ett fåtal avgångar per dag kan en missad anslutning innebära flera timmars väntan, behov av övernattning eller att resan över huvud taget inte kan fullföljas samma dag.

Samtidigt är en stor del av järnvägssystemet i Norrbotten enkelspåriga. Kapacitetsbegränsningar och störningar kan därför snabbt få omfattande följd effekter för såväl regional persontrafik som nationell trafik och godstrafik. Det innebär att frågan om resenärernas rättigheter inte kan skiljas från frågan om järnvägens kapacitet, trafikledning och prioritering mellan olika transportslag.

Ett regelverk som stärker resenärens rättigheter är därför positivt, men måste utformas utifrån de faktiska förutsättningarna i hela unionen. Ett regelsystem som är hanterbart i täta trafiksystem med många alternativa avgångar kan få helt andra

ekonomiska konsekvenser i en glesbefolkad region med långa avstånd och begränsad järnvägskapacitet.

Behov av tydlighet kring sammanhängande resor

Myndigheten delar ambitionen att resenärer ska få ett starkare skydd vid resor som omfattar flera delar och flera trafikföretag. För att reglerna ska kunna tillämpas på ett rättssäkert sätt behöver det dock vara tydligt när en resa ska betraktas som en sammanhängande resa och vilka skyldigheter som då uppstår för respektive aktör.

Det är särskilt viktigt att de tekniska och kommersiella förutsättningarna för biljettförsäljning och ansvarsfördelning är tillräckligt tydliga för att undvika olika tolkningar och osäkerhet mellan operatörer, biljettförmedlare och ansvariga myndigheter.

Ekonomisk risk, ansvar och finansiering vid störningar

Förslaget kan medföra betydande direkta och indirekta kostnader för regional kollektivtrafik genom bland annat ersättningsresor, ombokningar, logi, kundhantering, administration och tekniska system. Även om skyldigheterna formellt riktas mot trafikföretag finns en tydlig risk att kostnaderna förs vidare till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna genom trafikavtal och framtida upphandlingar.

Eftersom den regionala kollektivtrafiken till stor del finansieras med offentliga medel kan ökade kostnader tränga undan resurser för trafikutbud, tillgänglighet, robusthet och utveckling. Ett regelverk som ska stärka resenärernas rättigheter får inte i praktiken bidra till ett minskat trafikutbud i de regioner där kollektivtrafiken redan är mest sårbar.

Kollektivtrafikmyndigheten i Norrbotten anser därför att ekonomiskt ansvar måste följa faktisk rådighet. Regionalt finansierad kollektivtrafik bör inte belastas med kostnader för förseningar och missade anslutningar som orsakas av infrastrukturbrister, kapacitetsbegränsningar, trafikledning eller prioriteringsbeslut som ligger utanför regionens och trafikoperatörens kontroll.

Det kräver en tydlig ordning för statligt ekonomiskt ansvar. Regionala kollektivtrafikmyndigheter som ansvarar för trafik inom ramen för allmän trafikplikt bör inte bära de ekonomiska konsekvenserna när regionala persontåg tvingas stå

tillbaka för nationella industri-, beredskaps- eller andra övergripande samhällsintressen.

Det vore orimligt om en region först fick acceptera att regional persontrafik påverkas av sådana prioriteringar och därefter dessutom fick bära kostnaderna för de ersättningar och åtgärder som följer.

Likvärdiga rättigheter för resenärer i hela unionen

Resenärer i norra Sverige ska ha samma rätt till transporttrygghet, fungerande anslutningar och ett starkt konsumentskydd som resenärer i mer tätbefolkade delar av Sverige och Europeiska unionen.

Det är en fråga om likvärdighet, tillgänglighet och territoriell sammanhållning.

För resenären ska systemet vara enkelt. Den som drabbas av en försening eller missad anslutning ska inte behöva avgöra vilken aktör som bär det ekonomiska ansvaret eller hur kostnaderna ska fördelas mellan trafikföretag, biljettförmedlare, infrastrukturförvaltare och offentliga aktörer.

Resenärens rätt till information, stöd och en fungerande fortsatt resa bör vara tydlig och förutsebar. Ansvars- och kostnadsfördelningen måste i stället hanteras mellan de berörda aktörerna inom ramen för ett tydligt och rättssäkert regelverk.

Avslutande bedömning

Kollektivtrafikmyndigheten i Norrbotten stödjer målsättningen att stärka tågresenärers rättigheter inom Europeiska unionen. För att reformen ska bli långsiktigt hållbar behöver dock de ekonomiska konsekvenserna för regional kollektivtrafik analyseras ytterligare och ansvarsfördelningen mellan berörda aktörer förtydligas.

Myndigheten bedömer att sådana förtydliganden är nödvändiga för att reformen ska kunna genomföras på ett sätt som både stärker resenärernas ställning och värnar förutsättningarna för en robust och tillgänglig regional kollektivtrafik i hela landet.

Regionala kollektivtrafikmyndigheten i Norrbotten

Johannes Sundelin

Ordförande